SKATTENYTT

OFFICIELLT ORGAN FÖR TAXERINGSNÄMNDSORDFÖRANDENAS RIKSFÖRBUND

NR 12 1980

Något om avdragsrätten för räntebetalningar på barnreverser enligt 39 § KL

Av jur dr Sture Bergström

Enligt 39 § KL är ''ränta å gäld'' avdragsgill. Vad som menas med ''ränta å gäld'' anses oklart.[1] Det har diskuterats i doktrinen, om räntebetalningar på benefika barnreverser är gäldränta eller ej. Den vanligaste uppfattningen är, att det föreligger en skyldighet för givaren att betala räntan, dvs en gäld eller en skuld, och att denna ränta därför skulle vara att betrakta som en avdragsgill gäldränta enligt 39 § KL.[2] Majoriteten i plenimålet RÅ 1956 ref 11 vägrade emellertid en förälder avdrag för räntebetalningar på en benefik barnrevers. Majoriteten ansåg, att såväl kapitalutfästelsen som ränteutfästelserna var att anse såsom gåvolöften. De fortlöpande räntebetalningarna ansågs utgöra periodiska gåvor eller periodiskt understöd, som följde reglerna i 20 och 46 §§ KL, och därför var de inte avdragsgilla som ränta enligt 39 § KL. Reglerna i 20 och 46 §§ KL tog m a o över 39 § KL.

Lindencrona menar numera att avdragsförbudet för periodiskt understöd och avdragsrätten för ränta från början var två jämställda regler.[3] Han uttalar fortsättningsvis följande:

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

''Om avdragsrätt för räntebetalningar på benefik barnrevers skulle föreligga eller ej blev således beroende på om man främst såg denna ränta som ränta eller som periodiskt understöd. . . (Uteslutet av mig.) Författare som exempelvis nämnt ränteutfästelsens förpliktande karaktär och exigibilitet gör sannolikt detta inte för att de föreställer sig att räntan därmed blir onerös utan för att det är en av flera punkter som talar för att denna ränta civilrättsligt liknar andra, ostridigt avdragsgilla räntor.''[4]

Lindencrona konstaterar sedan, att avdragsförbudet successivt utvidgats genom lagstiftning och praxis till allt fler former av inkomstöverföringar och att RÅ 1956 ref 11 därvid är en milstolpe.[5]

Englund uttalar följande om 39 och 46 §§ med utgångspunkt från RÅ 1956 ref 11:

''Få rättsfall har blivit så ingående diskuterade som nämnda referatfall. För egen del vill jag instämma i majoritetens civilrättsliga bedömning men invända att det därmed inte är sagt att 46 § skall få företräde framför 39 §. Beteckningen ränta torde nämligen vara fullt korrekt även vid periodiskt infriande av gåvoutfästelse, dvs dessa båda begrepp utesluter inte varandra.''[6]

För min egen del har jag i princip förklarat att majoritetens bedömning i RÅ 1956 ref 11 är riktig. En räntebetalning på en benefik barnrevers är civilrättsligt inget gränsfall mot en onerös betalning utan en typisk gåvotransaktion. Det är därför naturligt att även skatterättsligt se räntebetalningarna som periodiska gåvor eller periodiskt understöd. Enligt min mening talar vidare bl a funktionella skäl för att 20 och 46 §§ KL och inte 39 § skall tillämpas på räntebetalningar på benefika barnreverser.[7] Samtidigt talar systematiken i kommunalskattelagen för att avdragsförbudet för periodiskt understöd i 20 § KL tar över regeln i 39 § KL.[8] Även jag har tidigare utgått ifrån, att vad som menas med ''ränta å gäld'' inte är besvarat i förarbetena till 1928 års kommunalskattelag.[9] Senare har det slagit mig, att detta kan bero på, att det ansågs så klart vad som menades med detta uttryck vid denna tidpunkt, att det inte behövde kommenteras i förarbetena. Jag har prövat denna hypotes genom att studera lagstiftningen före 1928 års KL och förarbetena till dessa lagar. Jag har därvid kommit till följande resultat.

Enligt 8 § 1 mom i 1902 års inkomstskatteförordning medgavs avdrag för ''Ränta å gäld''. I förarbetena uttalade man följande om detta avdrag:

''Det medgifna afdraget för skuldränta omfattar ränta å all slags gäld, utan hänsyn till om *det upplånade kapitalet* (kursiveringen gjord av mig) använts för af den skattskyldige idkad näringsverksamhet, vare sig i form av anläggningskapital eller såom rörelsekapital, eller om detsamma är att anse såsom s.k. personlig gäld.''[10]

Avdragsrätten för gäld- eller skuldränta — i det avseende som är av intresse här — reglerades på samma sätt i 1907 års inkomstskatteförordning som i 1910 års inkomst- och förmögenhetsskatteförordning. Samtidigt finns det inga uttalanden, som pekar på att man tänkte sig att utvidga gäldräntebegreppet genom 1907 resp 1910 års reformer. Man kan därför troligen utgå från att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

ovanstående uttalande även gällde för 1910 års inkomst- och förmögenhetsskatteförordning. Detta skulle innebära att gäldränta var liktydigt med ränta på upplånat kapital.

Enligt 11 § 2 mom 1910 års bevillningsförordning gällde, att avdrag för ränta på *upplånat kapital* medgavs vid beräkningen av inkomst av kapital. I lagtexten användes ränta på upplånat kapital och skuldränta som synonymer.[11]

Genom 1920 års ändringar i bevillningsförordningen ändrades lagtexten så att ''ränta å upplånat kapital'' ersattes med ''ränta å gäld''. I de förslag som låg till grund för lagstiftningen, Eisermans-von Wolckers resp Landéns förslag från 1917, användes uttrycket ''ränta å gäld''.[12] I motiven synes dock både Eiserman-von Wolker och Landén uppfatta ''ränta å gäld'' som liktydigt med ''ränta å upplånat kapital''.[13] I propositionen kallade departementschefen ''ränta å upplånat kapital'' i 11 § 2 mom 1910 års bevillningsförordning för ''gäldränta.''[14] Varken i betänkandena eller i propositionen kommenterades emellertid det förhållandet, att ''ränta å upplåna kapital'' hade ändrats till ''ränta å gäld'' i lagtexten. Detta pekar på att ändringen var av redaktionell art. Därigenom uppnådde man dessutom den fördelen att lagtexten var likalydande i detta hänseende i bevillningsförordningen och inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen.

Kommunalskattekommittén betonade att dess förslag om avdragsrätt för ränta i huvudsak stämde överens med gällande bestämmelser i bevillningsförordningen och inkomst- och förmögenhetsskatteförordningen.[15] Det finns inga uttalanden, som ens skulle kunna antyda, att kommunalskattekommittén avsåg att medge avdrag för ränta på ej upplånat kapital. Tvärtom hittar man ränteavdragsreglerna i registret under uppslagsorden ''ränta å upplånat kapital, avdrag därför vid beräkningen av kapital.''[16] Detta pekar på att kommunalskattekommittén med ''ränta å gäld'' avsåg ränta på upplånat kapital.

Departementschefen anslöt sig i såväl 1927 års som i 1928 års kommunalskatteproposition till kommunalskattekommitténs förslag i denna del.[17]

Sammanfattningsvis pekar framställningen klart på att man med ''ränta å gäld'' i 39 § i 1928 års KL avsåg ränta på upplånat kapital. Detta förhållande är inte närmare kommenterat i förarbetena till KL, eftersom avdragsrätten för gäldränta förts över från tidigare lagstiftning. Man tycks därvid ha utgått ifrån att gäldränta även i KL skulle betyda ränta på upplånat kapital. Detta har antagligen ansetts så självklart, att det inte krävt någon särskild kommentar i förarbetena.

Det är dock uppenbart att ovanstående tankar inte influerat RR:s praxis. RR har medgett avdrag för räntebetalningar på benefika barnreverser, trots att det inte varit fråga om ränta på upplånat kapital.[18] Inte heller i RÅ 1956 ref 11, där RR vägrade avdrag för räntebetalningar på benefika barnreverser, åberopade någon att benefika räntebetalningar inte skulle vara gäldränta i 39 § KL:s mening. I stället valde majoriteten att betrakta räntan såsom icke av-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

dragsgillt periodiskt understöd.[19] Därigenom kan frågan, om benefika räntebetalningar omfattas av avdragsrätten för gäldränta eller ej i 39 § KL, sägas vara överspelad. Däremot kan konstateras, att frågan har betydelse för den mera principiella diskussionen kring målet RÅ 1956 ref 11. Förarbetena till 1928 års KL ger stöd för att lagstiftaren inte tänkt sig, att gäldränta skulle omfatta alla typer av räntebetalningar oavsett skuldens tillkomst, utan att denne endast menat att onerös ränta skulle vara avdragsgill.[20] Enligt min mening är visserligen utgången i RÅ 1956 ref 11 riktig, men målet hade fått en större räckvidd och en klarare innebörd, om RR även anmärkt i domskälen att avdragsrätt för ränta enligt 39 § KL förutsätter att kapitalet är upplånat. Lindecrona har nämligen visat att det finns en hel del fall, där RR medgett föräldrar avdrag för ränta på barnreverser.[21] Ett typexempel är RÅ 1965 fi not 1897.

En fader, B, avstod ifrån viss del av sitt arv efter sin fader till förmån för sina underåriga barn. Ett villkorslöst avstående av arv anses inte som en gåva i arvs- och gåvoskattesammanhang och föranleder därför inte någon gåvobeskattning utan mottagarna arvsbeskattas.[22] Vid arvskiftet, som synes ha skett samtidigt med avståendet,[23] överlämnades barnens lotter i form av räntelöpande skuldebrev utfärdade av B.

RR medgav avdrag för räntebetalningarna på reverserna och motiverade detta bl a på följande sätt:

”Enär skuldebreven sålunda icke innefatta gåvoutfästelser utan utgöra arv, som barnen erhållit efter sin farfader, är B berättigad till avdrag för ränta å skuldebreven med yrkat belopp av 1866 kr.”[24]

RR motiverade utgången i målet med att skuldebreven inte var gåvoutfästelser från faderns sida. Reverserna, som tillkommit genom faderns avstående och det därpå följande arvskiftet, ansågs istället utgöra arv efter farfadern för barnen. Arvsavståendet och arvskiftet hade sannolikt tillkommit i en plan i syfte att låta fadern behålla de konkreta tillgångarna han ärvt efter sin fader, samtidigt som han tillskapade sig en avdragsmöjlighet genom att utfärda räntelöpande reverser till sina barn för att på så sätt kringgå avdragsförbudet för periodiskt understöd till underåriga barn. Fadern hade kunnat vägras avdrag för räntebetalningarna, om RR istället gått på den linjen, att det i själva verket inte var fråga om räntebetalningar på upplånat kapital, vilket synes vara förutsättningen för avdragsrätt enligt förarbetena till 39 § KL.

En reservation är dock på sin plats. Om föräldrar först avstår från sitt arv till förmån för sina barn utan avsikt att senare återlåna tillgångarna, står det sedan givetvis föräldrarna fritt att, sedan barnen tillskiftats medel eller andra tillgångar, senare låna dessa medel eller tillgångar från barnen på normala affärsmässiga villkor, om det kan anses lämpligt med hänsyn till skyddsreglerna i föräldrabalken. I praktiken kan det vara svårt att kunna göra sannolikt, att en avstående och en reversutfästelse har samband med varandra, om det förflutit en längre tid mellan dessa händelser. Situationen är densamma som vid en gåva till barn, som sedan återlånas av föräldern.[25] En skatteflyktsklausul

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

av den typ som föreslagits i Sverige förutsätter för att kunna tillämpas i dessa situationer, att skattemyndigheterna kan visa att de olika rättshandlingarna, arvsavståendet och reversutfästelsen, utgör led i en och samma plan.[26] En sådan regel skulle därför sannolikt inte lösa de ovan skisserade problemen.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att, om man utgår ifrån att avdragsrätt endast föreligger för räntebetalningar på upplånat kapital, man löser en del men långt ifrån alla problem i nuvarande praxis, eftersom de skattskyldiga har möjlighet att anpassa sitt handlande. Den viktigaste fördelen med det rekommenderade synsättet är dock, att utgången i RÅ 1956 ref 11 troligen inte ansetts vara lika uppseendeväckande, om RR även åberopat att avdragsrätt för ränta enligt 39 § KL enligt förarbetena endast föreligger för ränta på upplånat kapital. Då hade det inte rått samma oklarhet om grunden för RR:s ställningstagande i målet i litteraturen, dvs huruvida RR ingrep mot kringgående av avdragsförbudet för periodiskt understöd genom analogisk lagtillämpning eller ej.[27]

Noter

1. Se t ex diskussionen i Bergström, Skatter och civilrätt s 170 ff. Jfr även Englund, Om inkomstskattefaktorn vid beskattning av benefika förvärv s 331 f not 61.
2. Se Hellner, Periodiskt understöd och underskott s 103 ff, Englund s 331 f not 61 och SN 1979 s 269 och Lindencrona SN 1979 s 207. Jfr Welinder, Beskattning av inkomst och förmögenhet, 6 uppl, del II s 91 f. En redogörelse för denna diskussion finns bl a i Bergström s 173 ff.
3. Lindencrona SN 1979 s 207.
4. Lindencrona SN 1979 s 207.
5. Lindencrona SN 1979 s 207.
6. Englund SN 1979 s 269.
7. Bergström s 181 f.
8. Bergström s 181.
9. Se Bergström s 181.
10. Betänkande med förslag till bestämmelser om inkomstskatt och obligatorisk selfdeklaration, (avgivet 1901) s 105.
11. I 11 § 2 mom stadgades bl a följande: ”Däremot må avdrag ske: 1:0) vid beräkning av inkomst utav kapital: för ränta å upplånat kapital; ägande, därest hustru är enligt 8 § 2 mom särskilt skattskyldig, den av makarna, som haft behållen inkomst av kapital, åtnjuta avdrag även för den andre åliggande skuldränta, som icke kunnat täckas av dennes egen inkomst av kapital; . . . .”
12. Se Förslag till lag angående kommunal taxering och skattskyldighet jämte anvisningar, motiv och bilagor avgivet av Eiserman och von Wolcker s 27 och Betänkande om allmänna grunder för den kommunala skattereformen med utkast till lag om kommunal beskattning, 1-111 avdelningarna, utarbetat av Landén s 21.
13. Von Wolcker-Eiserman s 377 ff och Landén s 271 ff. Landén uttalade följande om 11 § 2 mom 1910 års bevillningsförordning: ”Avdrag för ränta å skuld förekommer enligt bevillningsförordningen dels vid beräkning av inkomst av kapital, oavsett gäldräntans natur . . .” Landén s 271.
14. Dep chefen uttalade bl a följande om lagstiftningen: ”Vad först beträffar frågan om avdrag för gäldränta, så framgår av vad som tidigare anförts, att en av de väsentligaste anmärkningarna mot gällande kommunalskattesystem avser det förhållande, att dylika avdrag i inskränkt omfattning får äga rum.” Prop 1920:19 s 540. Han talade även om gäldränta, när han kommenterade Eisermans-von Wolckers och Landéns förslag. Se prop 1920:191 s 540 ff.
15. SOU 1924:53 s 425. Kommunalskattekommittén föreslog bara den ändringen, som numera återfinns i 39 § KL, att endast ränta som inte kan hänföras till någon annan förvärvskälla, skall få dras av i förvärvskällan kapital. Se SOU 1924:53 s 427.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

16. SOU 1924:53 s 850.
17. Se prop 1927:102 s 408 och prop 1928:213 s 267.
18. Se t ex RÅ 1953 ref 50 kommenterat av t ex Hellner s 101 ff.
19. Se närmare därom i den litteratur, som redovisas i not 2 och Lindencrona, Föräldrar och barn ur inkomst- och förmögenhetsskattesynvinkel s 217 ff.
20. Hellner s 103 ff, Englund s 331 f not 61 och Welinder II s 91 f (Jfr Lindencrona SN 1979 s 207) hävdar att ränta rent principiellt är avdragsgill enligt 39 § KL.
21. Se Lindencrona s 227 ff och 232 ff. Se även Englund SN 1979 s 275 ff.
22. Se Bratt, Fogelklou, Norrdell, Skatt på arv och gåva s 68 ff. Denna lösning stöder sig bl a på förarbetena till 1941 års AGL. Se SOU 1939:18 s 71 f. Melz har ifrågasatt om inte ett arvsavstående civilrättsligt och inkomstskatterättsligt i vissa situationer kan ses som en gåva från föräldern till barnen. Konsekvenserna av detta synsätt skulle enligt Melz vara att räntan inte alltid skulle vara avdragsgill vid inkomstbeskattningen. Se SN s 512 i detta nummer. Denna viktiga fråga tas inte upp här utan läsaren hänvisas till Melz artikel.
23. Se Englund SN 1979 s 278.
24. Se även RÅ 1965 fi not 1738 och 1745 behandlade av Lindencrona på s 234. I RÅ 1974 A not 1542, som behandlas av Englund i SN 1979 s 276 ff (jfr Bergström SN 1976 s 155 not 24), vägrade emellertid RR en fader avdrag i ett likartat men mer komplicerat fall. Fadern hade i detta mål enligt RR genom en rad transaktioner inte villkorslöst avstått ifrån sitt arv till förmån för sin son. Räntebetalningen ansågs därför utgöra en gåva eller periodiskt understöd och avdrag vägrades. Detta fall var dock klart mer typiskt och mer konstruerat än RÅ 1965 f not 1897.
25. Se närmare därom Lindencrona s 227 ff.
26. Jfr Bergström s 278 ff.
27. Se t ex Lindencrona s 254 f och där anförd litteratur och Bergström s 170 ff.

Tillägg

Efter avfattandet av min artikel ”Ett spörsmål om realisationsvinstbeskattning vid utköp av fastighet enligt 35 § 1 a mom KL”, intagen i föregående nummer av SN, föreligger för beaktande ett rättsfall RR:s dom den 30 april 1980, vilket är belysande för ämnet. En anställd X hade av sin arbetsgivare förvärvat en fastighet för 295.000 kr, taxerad för 285.000 kr. Sedan yrkande framställts om eftertaxering för dold löneförmån m.h.t. att fastighetens marknadsvärde inte kunde anses understiga 645.000 kr., anhöll X om förhandsbesked om han vid en försäljning av fastigheten finge som ingångsvärde räkna köpeskillingen 295.000 kr. eller detta belopp med tillägg för det belopp, med vilket X kunde bliva eftertaxerad.

RSV:s nämnd för rättsärenden förklarade, att ingångsvärdet utgjordes av fastighetens marknadsvärde vid tidpunkten för sökandens förvärv. Efter besvär av taxeringsintendenten ändrade RR endast på det sättet förhandsbeskedet, att RR förklarade att ingångsvärdet skall utgöras av den erlagda köpeskillingen eller, om vid inkomsttaxering av X skillnaden mellan fastighetens marknadsvärde och köpeskillingen upptas som löneförmån, det därvid bestämda marknadsvärdet.

RR:s dom är ett belägg på riktigheten av de åsikter som fått sitt uttryck i min artikel.

Wilh. Penser

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51

Tänk om Du hade haft Hogias klientbokförings-system under den gångna bokslutsperioden!

Då hade Du arbetat fram boksluten vid datorn och låtit den skriva ut bokslutshandlingarna.

Det hade väl inte varit så dumt?

Den löpande bearbetningen är enkel och går snabbt. Systemet är utarbetat i samarbete med redovisningsbyråer.

Resultatrapporter kan fås även för avdelning och/eller varugrupp. Nyhet — ”minireskontra”.

Lätt för revisorn att kontrollera inmatat material.

Systemet finns nu i drift hos redovisningsbyråer från Norrbotten till Skåne — återförsäljare över hela landet.

En komplett anläggning kostar mindre än Du tror. Från ca 50.000 kr.

Hogia data

Tag kontakt med Hogia Data AB

Almvägen 10 · 444 00 Stenungsund · Telefon 0303/806 61

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:51